

3. Кам'яниченко І. Освітні технології Цікавий світ кольорових паличок Кюїзенера. Дефектолог. 2017. №4. С. 24-31

РОЗДІЛ 2. ІННОВАЦІЇ В УПРАВЛІННІ ТА МЕТОДИЧНОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗДО

ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ З ФОРМУВАННЯ ЗДІБНОСТЕЙ ОБДАРОВАНОЇ ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

*Олена Гордієнко, канд. педагогічних наук, доцент
Житомирський державний університет імені Івана Франка*

Постановка проблеми. Проблеми роботи з обдарованими дітьми, розвитку талантів і здібностей набувають усе більшої актуальності. Пошук обдарованої молоді має продовжуватись навіть в умовах війни, адже це сприяє курсу нашої держави на євроінтеграцію, досягненню мети щодо відновлення європейської ідентичності України. Пріоритетне значення для формування в Україні європейської ментальності будуть мати обдаровані особистості як рушійна сила процесів оновлення, реформування та інновацій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Орієнтуючись на досвід країн ЄС, ми усвідомлюємо визнання обдарованої дитини як особистості з особливими освітніми потребами, яка потребує спеціального підходу. Обдарованість і талант оцінюються як «особливий вид природних ресурсів», які є у кожній країні («Будапештська декларація про підтримку талантів», 2011) [4]. Вони вважаються національним багатством, духовним капіталом, основою конкурентоспроможності держави. Щоб бути економічно, соціально і культурно розвиненою, жодна країна не може дозволити собі марнувати таланти і втрачати людські ресурси. Наголошується на необхідності розвитку «культурного і творчого секторів», підтримки творчих і талановитих громадян, важливості їх внеску в забезпечення культурної спадщини Європи. Проблеми дитячої обдарованості, готовності педагогів до роботи з обдарованими дітьми, особливостей роботи з ними стали предметом дослідження ряду наукових праць (В. Алфімов, О. Антонова, В. Доротюк, О. Дубасенюк, Ю. Гільбух, Т. Зорочкіна, О. Кульчицька, О.Музика, Г. Тарасова, О. Зазимко, І. Карпова, Ю. Клименюк та ін.) Результати сучасних досліджень, які проводять учені провідних науково-дослідних установ України, зокрема Інституту обдарованої дитини АПН України [1; 2] та лабораторії психології обдарованості Інституту психології імені Г. С. Костюка АПН України [3] свідчать про те, що виховання та освіта мають бути максимально індивідуальними. Однак є загальні закономірності, які необхідно враховувати у будь-якому виховному підході. Особливо це стосується такого вирішального періоду в житті особистості, як дошкільне дитинство, коли здібності, обдарованість і талант тільки закладаються. Таким невирішеним раніше аспектам проблеми присвячується стаття.

Мета статті – охарактеризувати особливості роботи з розвитку здібностей обдарованої дитини дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу. У дошкільному віці закладається більшість процесів, необхідних для повноцінного розвитку особистості дитини, для її

готовності до школи: діти вчать керувати пам'яттю, увагою, розвивають наочно-образне і задатки словесно-логічного мислення.

Педагогіка визначає як провідний певний вид діяльності, властивий кожному віку, у якій особистість дитини розвивається, набуваючи нових властивостей і якостей. В дитини дошкільного віку нові якості розвиваються саме в сюжетно-рольовій грі. Тут дитина, а частіше група дітей, приймає на себе ролі дорослих та в ігровій формі відображають сенс їх діяльності. Саме в цьому віці дитиною активно засвоюються етичні норми, прийнятні в суспільстві, і це також багато в чому відбувається у грі. Значить, чим складніша та цікавіша гра, тим інтенсивніший розвиток у зазначеному віковому періоді. І якщо батьки та вихователі замість гри займають дитину розвивальними заняттями, саджають за комп'ютер, починають навчати читанню, лічбі, розв'язувати логічні задачі, то закони дитячого розвитку вони все одно не зможуть змінити. У дошкільному віці відсутність часу для гри призведе до порушень в особистісному та соціальному розвитку особистості.

У кожному віковому періоді своя провідна діяльність, і на неї в дитини має вистачати часу й сил. Так, в молодшому шкільному віці це навчання в школі, і уроки повинні бути головними в житті дитини: перед школою дитина має висипатися, уроки потрібно робити вчасно і в спокійній обстановці. Підліток розвивається у спілкуванні з однолітками, і в цьому віці важливо бути «своїм» у компанії ровесників. Якщо перевантаженість заняттями заважає цьому, інфантильні риси можуть зберігатися на все життя – у вигляді неадекватної самооцінки, проблем зі спілкуванням, підвищеної конфліктності, невмінням відстоювати свої кордони.

Ще одна закономірність дитячого розвитку: для формування окремих властивостей і здібностей існують оптимальні (сенситивні) періоди в онтогенезі. Так, у віці 5 – 7 років закладаються психомоторні особливості, тому найбільш чутливі спортивні здібності дитини. Тому так рано починається набір на спортивні секції, танцювальні класи. У сім років професійні педагоги вже зможуть сказати, наскільки дитина здатна до музики, балету. А образотворчому мистецтву можна починати навчатися пізніше – у 7-8 років діти навчаються бачити та розрізняти форми, кольори, володіти пензлем, олівцем, оволодівають техніками ліплення.

Що стосується іноземної мови, то, звісно, маленька дитина найбільш чутлива до звуків чужого мовлення. Але спеціальні заняття іноземною мовою дуже втомлюють дитину 5 – 6 років, оскільки вони засновані на сприйнятті абстрактних символів, що дуже складно для малюка. Вже у 7 – 8 років така інформація буде засвоюватись набагато легше, тому систематичні заняття іноземною мовою рекомендується починати з 2 класу, коли дитина вже засвоїла знаки рідної мови. До цього часу фахівці радять просто вмикати пісеньки, мультфільми іноземною мовою, оскільки в ранньому віці закладається фонематичний слух до звуків мови, яку дитина чує.

Всі діти різні і не завжди схожі навіть на своїх батьків здібностями та нахилами. Хтось із малюків охоче відвідує і музичні заняття, і спортивні, і заняття з мови. Для інших таке навантаження може бути непосильним. На те, щоб погратись, поспілкуватись із друзями, потрібні час і сили. Для дитини

дошкільного віку може не спрацювати принцип дорослого життя: «Якщо втомився, то відпочинок – це зміна виду діяльності». Симптомами очевидного перевантаження дитини заняттями можуть стати часті застудні захворювання, за «допомогою» яких дитина ніби отримує перепочинок в тривалих заняттях. Якщо дитина навіть жартуючи виражає бажання захворіти або радіє нежитю та кашлю, потрібно передивитися її режим. Статистика свідчить, що кількість обдарованих дітей обмежена, і їх відрізняють такі ознаки: цікавість, підвищений інтерес до «своїї» галузі, де вони проявляють підвищену працездатність та завзятість. Необхідно, щоб батьки і вихователі забезпечували дитині можливість проявляти себе як можна ширше, охоплюючи різні галузі, чуйно ставилися до бажань і запитів дитини, дали їй спробувати себе в тій діяльності, яка викликає в неї інтерес. Адже здібності можуть виявитися у найрізноманітніших галузях: техніці, педагогіці, організаційних питаннях, спорті, конструюванні, мистецтві. Величезний розвивальний потенціал мають заняття, пов'язані з ручною працею: конструювання, кераміка, шиття та вишивка, технічне моделювання.

В музику, хореографію, більшість видів спорту діти часто приходять рано, в 5 – 6 років. Такі заняття – справжня доросла робота, тому вже через кілька місяців будь-яка дитина може втратити гаряче бажання сісти за музичний інструмент, встати до балетного станка, піти на тренування. Адже дітям швидко набридає одноманітно повторювати рухи та вправи, напрацьовуючи силу, витривалість, гнучкість. Досвідчені педагоги радять не примушувати, а використовувати ігрові ситуації та додаткові стимули (нагороди, розповіді про видатних людей, сюрпризи). Поступово в малюка з'являться перші успіхи, почнуться виступи перед публікою, і це стає новим заохоченням для юного працелюба. Здібних дітей здорова конкуренція стимулює до нових висот.

Але якщо після кількох занять у дитини не з'явився інтерес, то батькам слід замислитись. Краще перейти від серйозних занять до загальнорозвивальних, а якщо це спорт, саме час порадитись з тренером про доцільність продовження тренувань. Головне, щоб у подальшому сформувалась впевненість у своїх силах, почуття «я можу». Без цього всі виховні зусилля марні, бо замість компетентності з'явиться почуття власної неповноцінності, пам'ять про марність зусиль, моральна травма.

Висновки та перспективи подальших розвідок у визначеному напрямі. Отже, високий рівень здібностей і талантів дитини в різних галузях не розвивається сам собою у вихованні. Бездіяльність аж ніяк не сприяє розвитку, більш того, багато може бути безповоротно втрачено. Вихователі та батьки повинні враховувати, що найважливіша мета залучення дитини до додаткових занять не тільки різнобічна освіта, знання та вміння, а в першу чергу виховання душі, розвиток здібностей і талантів.

Проблема дослідження особливих потреб обдарованих дітей є досить актуальною та потребує подальших розвідок. Зокрема, розробок методик діагностики дитячої обдарованості, створення програм роботи з даною групою дітей та вдосконалення процесу підготовки педагогічних кадрів до роботи з обдарованими дітьми.

Список використаних джерел

1. Гальченко М. С. Досвід підтримки та розвитку обдарованих дітей в Сполучених Штатах Америки. Київ : Ін-т обдар. дитини НАПН України, 2012. 45 с.
2. Ковальова О. А. Аналіз досвіду Об'єднаних Арабських Еміратів з освіти обдарованих учнів. Освіта та розвиток обдарованої особистості. 2020. 1 (76), 88–94. DOI: [https://doi.org/10.32405/2309-3935-2020-1\(76\)-88-94](https://doi.org/10.32405/2309-3935-2020-1(76)-88-94).
3. Музика О. Л. Здібності у системі ціннісної регуляції розвитку творчо обдарованої особистості. Актуальні проблеми психології: зб. нук. праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. Т.12: Проблеми психології творчості. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2008. Вип. 5. Ч.І. С. 49-55.
4. Budapest Declaration on Talent Support Conclusions of the Hungarian EU Presidential Conference on Talent Support. Hungarian EU Presidential conference on Talent Support and First European TalentDay 7-9 April 2011, Budapest. URL: https://talentcentrebudapest.eu/sites/default/files/budapest_declaration_on_talent_support_eng.pdf

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ МАРІЇ МОНТЕССОРІ ДЛЯ СЕНСОРНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ

Тетяна Бичева, вихователь

Житомирський дошкільний навчальний заклад №70

Ранній вік є неповторним та своєрідним етапом, який проходить в своєму житті кожна людина. Даний період життя є найкращим часом для оволодіння предметною діяльністю та ознайомлення з нею. Сенсорно-пізнавальна компетенція займає значне місце серед переліку компетенцій у «Базовому компоненті дошкільної освіти». Складовими сенсорно-пізнавальної компетенції є орієнтація дитини в понятті “сенсорний еталон”, та його видах, таких як форма, колір, величина. Також дитина має розумітися у їх видах, властивостях, ознаках, вміти орієнтуватися у часі і просторі, знати прийоми узагальнення, класифікації, зіставлення, порівняння. Завдання при формуванні сенсорно пізнавальної компетенції полягає в забезпеченні умінь дитини не лише виділяти якості предметів та явищ оточуючого світу, а й самостійно отримувати знання, розуміти свій внутрішній світ, що набагато є важливішим для неї, ніж засвоєння готових знань, що дають дорослі [1, с. 16].

У структурі свідомості людини провідну роль відіграє сприйняття. На думку багатьох видатних педагогів усі психічні функції людини мають розвиток навколо сприйняття, через сприйняття і звісно за допомогою сприйняття. У ранньому віці починається оволодіння та ознайомлення з сенсорними еталонами. Спочатку знання дитини про форму й колір є пов'язаними з певним предметом, малюк розуміє, що м'яч є круглої форми. З часом ця особливість узагальнюється і стає якістю не лише одного предмета, а є для дитини узагальненим еталоном кольору, форми та величини. Властивості та особливості одного предмета стають для дитини як зразок, мірка, за допомогою якого вона характеризує властивості інших предметів. І вже після двох років малюк починає використовувати в житті постійні зразки, які є вже відомими для неї щоб порівнювати між собою [2, с. 17-18]